

UDawudi ikimumena uGoliyati

Daudi anamshinda Goliathi

Kitabu hiki ni mojawapo ya mfululizo wa masimulizi ya Biblia.

UDawudi ikimumena uGoliyati

Daudi anamshinda Goliathi
Kutoka: 1 Samueli 17

Huduma ya Kutafsiri Biblia
na Kuendeleza Lugha za Asili, Mbeya
S.L.P. 6359, Mbeya, Tanzania
0 22 250 0100

Pamoja na

Wycliffe
Partners in Bible Translation

Utangulizi

Huduma ya Kutafsiri Biblia na Kuendeleza Lugha za Asili, Mbeya (SIL International) ilianza tarehe 23 Julai 2003. Ilianza kwa ushirikiano kati ya viongozi wa makanisa na mashirika mbalimbali na SIL International.

Kusudi letu ni kuwahudumia watu wa makabila yafuatayo: Wabena, Wabungu, Wakinga, Wakisi, Wamalila, Wamanda, Wandali, Wanyakyusa, Wanyiha, Wapangwa, Wasafwa, Wasangu na Wavwanji.

Lengo letu la kwanza ni kuyafikia makabila hayo kwa Neno la Mungu (Biblia) katika lugha zao kwa sababu tunaamini MUNGU ANAONGEA LUGHA ZOTE!

Lengo letu la pili ni kuwaheshimu watu wa makabila haya kwa njia ya kuwafundisha kusoma na kuandika lugha zao (Idara ya Kusoma na Kuandika Kilugha).

Sera ya Utamaduni ya Tanzania inasema hivi:

3.2. Lugha za Jamii

Lugha za jamii ni hazina kuu ya historia, mila, desturi, teknolojia na utamaduni wetu kwa jumla. Aidha, lugha hizi ni msingi wa lugha yetu ya taifa, yaani Kiswahili...

Kichwa: UDawudi ikimumena uGoliyati (David Defeats Goliath)

Based on 1 Samuel 17

Lugha: Kisangu

Michoro: Anis Ka'abu, Papua New Guinea

Kimetafsiriwa na: Mch. Yoram Chapaulinge, Mch. Evaristo Chepe, Charles Gida, Prisca Malewa, Abedy Mponzi, Matrinda Mwanshuli, Wiliadi Mwasembe, Fediriki Mwanavisi

Kinatumika kwa idhini ya: © 2003 BTL Kenya

Toleo la pili © 2012, 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Kwa luhaavi lutali, aVafilisiti na Vaisilaheli vakhandi vasuleene. Ilisiku limonga vayansaaga uwulugu. AVafilisiti pina vavejeelaga kwa Vaisilaheli, vatendaga inkhambi vahumiaga ishawuti ya wulugu kivasala na kivatiisa aVaisilaheli. Baaho vaganaga kipulikha aVaisilaheli, vawuukha viita kitovana na Vafilisiti. Pina vakhandi vitovana, wáhumaga umunya ngufu yumo kihuma ku nkhambi ya Vafilisiti, ilitaawa lyakwe yu Goliyati, wávejeelaga mu nkhalala sa vasulukhali va ku Isilaheli

kikhoma uwulugu. Ilihiiva lyakwe likhandi kitovana umwene nu Muisilaheli umunya ngufu, vave vavili shiishi. Nda amumeene umwene, wona vayitinkheene kiija aVafilisiti vavateme aVaisilaheli. UMuisilaheli nda amubude uGoliyati, baheene aVafilisiti vave vavanda va Vaisilaheli.

UGoliyati uyo akhandi muunu mutali mandu, ana ngufu mandu nu weeni wa kitiisa.

Akhandi afwele inkhofyolo ya shaaba, ni fiinu ni nguula yaakwe iya wulugu yikhandi

mfuno mandu. Ndeeno aVaisilaheli vakhandi vamutiilile mandu uGoliyati. Akhandi akwasiina uMuisilaheli hata yumo yuna akhandi akwiliile kitovana nu mwene. Insiku soona, uGoliyati akhandi ikiyilongosa kumwandi kivatiisa avasulukhali ava ku Isilaheli mandu kwa kiija, “Haguli umuunu mu shipuga sheenyu yuna akwiliile, ayinse atovane noone!”

Uluhaavi ulo, kula ku Isilaheli kukhandi nu muunu yumo yuna itambulwa yu Yeesa, yuna

akhandi ikhala ni shipuga shaakwe mu lijumbi lya ku Betelehemu. Avanaakwe vatatu vakhandi vasulukhali ku wulugu, na vakhandi vanaakwe va wutasi. UYeese akhandi nu mwanaakwe uyunji umudodo, itambulwa Dawudi. Uyu akhandi mudodo kishila wona mu shipuga sha Yeese. Insengo yaakwe yikhandi kidiima inkholo sa wiihe. Ilisiku limonga, uYeese wámujova uDawudi, “Toola ishakiilya ishi uvatwalile avamaamo vina vali ku wulugu.” UDawudi wáganaga kifikha ku nkhambi

ya Vaisilaheli. Avasulukhali vakhandi shi vapoolile kiita kitovana ku luvala lwanave ulwa wulugu. Ndeeno uDawudi wáshilekha ishakiilya shina akhandi asumwile sha vaanu va ku nkhambi, vawuukha kiita kivasakula avamaame.

Uluhaavi ulo uDawudi pina ilogolaga na vamaame, uGoliyati wáfikhaga pamwandi ya vasulukhali va ku Isilaheli. Wáyitutumulaga kwa njowo saakwe ngaja shina ashwali. AVaisilaheli vamwagaga vamutiila. UDawudi wávapulikhaga aVaisilaheli viijova, “UMutwa asimupeelee lutono loloona yuna hambi ikimubuda uGoliyati.” UDawudi wálogola, “Vaisilaheli, musikhatiilaji shoshoona! Muunu munshi yuna akwiliile kitovana na vasulukhali va Nguluvi?” Umaame umukhome wámwaga uDawudi baaho wákhallala mandu wáaja, “Owe wiigaha shi panu? Yunaani yuna adiimile inkholo kukhaaya?”

Umutwa uSawuli akhandi ipulikha injowo sila sina wálogolaga uDawudi, wámushemeela. Baheene uDawudi wámujovela umutwa, “Nisilute kitovana nu uyo uMufilisiti yuna shila muunu ikimutiila.” USawuli wáaja, “Uyu umuunu ayimanyiise kitovana nu wulugu kihuuma uwaana. Umuunu umudoodo ngaja owe, usigahe shi kimenana nu muunu nda wuli uyu?”

UDawudi wájovaga, “One, insengo ya kunyangu kidiima inkholo sa wiheesu. Shila luhaavi

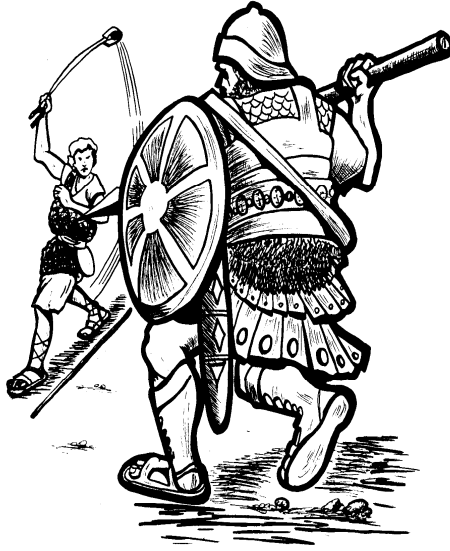
inyalupala nda yiyinse na kikhata inkholo, one nikiyifwata na kiyipokha inkholo kihuma ku mulomo gwakwe. Inyalupala nda yingulushile, nikiyibuda. Shiisho ndeeno shina hambi nikimumena uMufilisiti uyu! Ikivasala avasulukhali va Nguluvi. Umwene uNguluvi yuna wánikulusaaga ni nyalupala, yumwene yuna hambi ikinikulusa khanji nu uyu uMufilisiti.”

Umutwa uSawuli wájovaga, “Lunofu mandu Dawudi, luta utovane nawo, uNguluvi ave lumo

noowe. Fwala amajamba ga kunyangu ga kisivila, luta utoole ilitemelo lyangu.” UDawudi wáfwala amajamba ga wulugu, wágaaga kiija makhome na masito mandu, wágayawula. Wátoola ulukwegu lwakwe ni mbukuli, lumo ni naaga yaakwe na mang’anga gasaanu shishi, wáwuukha kiita kitovana nu Goliyati.

Wáganaga kivejeela, uGoliyati wámwagaga uDawudi mudiimi mudoodo, wámusala wájova, “Owe wiiwona one nili mbwa, mbakha ukinjinsila

nu lukwegu shishi! Una ngufu shiyooli ungamenana noone? Yinsa kunyangu, nikudumule umuvili fiviligati, inyama saakho nisisipeele inyuni ni nkhanu siilye!”

UDawudi wájobaga, “Wayinsa kitovana noone kwa malala ni litemelo. Leelo one nisitovane noowe kwa litaawa Iya Mutwa uNguluvi, yumwene yuna hambi ikikumena ineeng’uni iyi! Nisikubude nisikudumule umutwe, inyuni ni nkhanu sisiilye inyama yaakho owe. Baheene avaanu wona vasimanye kiija kuna Nguluvi ku nyi ya Isilaheli.

Khanji wona vasimanye kija uNguluvi asisakula ndusu kivakulusa avaanu vaakwe.”

Baheene uGoliyati wámuhejelela uDawudi. UDawudi wátoola iling’anga limo, wáliponya mu naaga yaakwe. Wátoosa lila iling’anga, Iya mutova uweeni shi wáweene uGoliyati iigwa ilambalala pansu. UDawudi wámusijilaga uGoliyati wáyiiima pashaanya yaakwe, wáhomola ilitemelo Iya Goliyati wámudumula umutwe. Vaagana kiwona umunya ngufu waanave wáafwa, aVafilisiti

vasigaga kuno vatungumeele mandu. Baheene
aVaisilaheli vavafwatilisaaga, vavadagansaaga,
vavafisaaga kutali mandu, mbakha ku nyi yaanave.
AVaisilaheli vaganaga kiwuya, vananganiaga
amakhambi goona aga aVafilisiti. UDawudi
wátunsaaga amatemelo goona ga Goliyati, ngaja
imalala, ilitemelo ni ngula yaakwe.

UDawudi wáganaga kimubuda uGoliyati, aVaisilaheli vayeyemaga vikimusufya uDawudi, kwa kiiva wámubuda umutovanaaji umunya ngufu kwa Vafilisiti. Shiisho ndeeno uNguluvi wávakulusaaga avaanu vaakwe kishilila umuunu yumo yuna wámubagulaga.

Amaposo

1. UGoliyati akhandi iihuma mu shimyanja shishi?
2. Kwashi aVaisilaheli vamutiilaga mandu uGoliyati?
3. Amajamba ga wulugu gina umutwa uSawuli wámupeelile uDawudi, wuli ndi gamutangaga kitovana nu Goliyati yula? Kwashi?
4. Kwashi umutwa uSawuli wámujovaga uDawudi kiija asiweesa kitovana nu Mufilisiti uyu?

Amaposo gina gikimupeela umuunu uluhaavi lwa kihiva uluganulo lwa nsimo isi, na kiyinatila kimala injowo kwa wiikhasi waakwe:

5. Kwashi uDawudi akhandi asitiila kitovana nu Goliyati?
6. Tikwiliile kigaha shi baheene tive ni ngufu sa kimenana na malava lumu ni njowo sa wiikhasi? Tikwiliile wuli kimenana na malava ago? Tisigayanushile wuli amalava ago?

Herufi na sauti za Kisangu ambazo hazipo katika Kiswahili:

kh - khanambwa (mtoto wa mbwa)	nkh - nkhawulu (kenge)
mf - mfuwo (kiboko)	ns - nsenjele (pundamilia)
nk - unkuluulu (kidole gumba)	nsh - nshende (pengo)

Alama za mawimbi (toni):

wájovile - (alisema)	wajovile - (ulisema)
wáloleela - (ameona)	waloleela - (umeona)

Kisangu ni lugha ya toni, yaani, mawimbi ya maneno yanasaidia kutofautisha maana mbalimbali. Kwa mfano, tukiandika **wajovile** kwa Kisangu, maana yake siyo wazi. Je, maana ni ‘ulisema’ au ‘alisema’? Katika matamshi kuna tofauti ya mawimbi. Ikiwa na maana ‘ulisema’, wimbi la juu liko kwenye **jo**, yaani, tunatamka **waJOvile**. Ikiwa na maana ‘alisema’, wimbi la juu liko kwenye **vi**, yaani, tunatamka **wajoVIle**. Tunaonyesha ni ‘yeye’ (alisema) katika maandishi kwa njia ya kuweka alama juu ya irabu ya kwanza katika neno “**wájovile**”.

Sasa tunaweza kutofautisha, kwa mfano:

wájovile (alisema)	wajovile (ulisema)
wáaluta (ameenda)	waaluta (umeenda)
wánaava (amelamba)	wanaava (umelamba)
wádinda (amefunga)	wadinda (umefunga)
wágulwishe (aliruka)	wagulwishe (uliruka)
wásamiilwe (alisahau)	wasamiilwe (ulisahau)

Kama una maswali yoyote, au unataka kununua vitabu,
au kuhudhuria darasa la kusoma, wasiliana na

Namba za simu: 0757 552 828 au 0715 646 339

TSH 500/=

